

SMART PLANLÆGNING

DET 63. DANSKE BYPLANMØDE
26.-27. SEPTEMBER 2013 PÅ FREDERIKSBERG

dansk byplan
laboratorium

Alle taler om smarte byer – i Byplanlaboratoriet taler vi om smart planlægning i øjenhøjde

På årets byplanmøde vil vi gå tættere på, hvad smart planlægning egentlig er, og hvordan det kan bruges i Danmark. Ny informations- og kommunikationsteknologi (IKT) giver os nye redskaber til at fremme en bæredygtig udvikling – ikke kun i de store byer, men også i mindre byer og landområder. Med begrænsede naturressourcer og en stram økonomi er det et must at få mere ud af mindre ved at tænke i løsninger på tværs.

Smart planlægning skal bidrage til værditilvækst. For at skabe råderum for nye indsatser har vi brug for en planlægning med optimal nytteværdi. Vi skal have fokus på synergi og helhedsorienterede løsninger, hvor mange hensyn indgår: økonomi, miljø, klimatilpasning, trafik, social- og sundhedsforhold, uddannelser og kulturliv. Satsningen på grøn vækst og teknologi som drivere for erhvervsudvikling er kun et af mange eksempler.

Smart planlægning er i høj grad et politisk projekt. En aktiv byledelse skal sikre, at de mange offentlige og private aktører inddrages i planlægningen og er med til at skabe løsninger, der matcher de lokale udfordringer og ressourcer. Men hvordan vægtes forpligtende og ikke forpligtende fællesskaber, og hvilke demokratiforståelser er på spil?

Smart planlægning drager nytte af de nye digitale redskaber og data. Allerede nu bruges digitale redskaber i planlægningen – både til at få mere viden om, hvordan byer og landskaber rent faktisk bruges, og til at overvåge og styre f.eks. vand- og energiforbrug, trafik og serviceydelser. Digital information og dialog om planspørgsmål er blevet hverdagskost, og også borger- og virksomhedsdrevne netværk bruger de nye redskaber. Der er uanede muligheder, men de skal optimeres i planlægningen. Bruger vi de digitale redskaber godt nok, og hvilke data er nødvendige?

Vi har nogle gode udgangspunkter: et stærkt civilsamfund, en demokratisk kultur og en offentlig sektor med lang plantradition. Flere danske byer ligger i dag i toppen af internationale hitlister over smarte byer, og mange arbejder med elementer af smart planlægning. Begrebet smart by forbindes ofte med metropoler. Men selv de mindste byer er påvirket af den nye digitale virkelighed – og kan måske også omstille sig hurtigere. De lokale vilkår og løsninger er forskellige, men alle steder er der potentialer, som bør indgå i en samlet strategi for smart planlægning.

Brug byplanmødet til at debattere de nye muligheder og udfordringer, og få inspiration til nye måder at løse opgaverne på. Vel mødt til et par spændende dage på Det 63. danske Byplanmøde!

Maj Green
Formand for Dansk Byplanlaboratorium

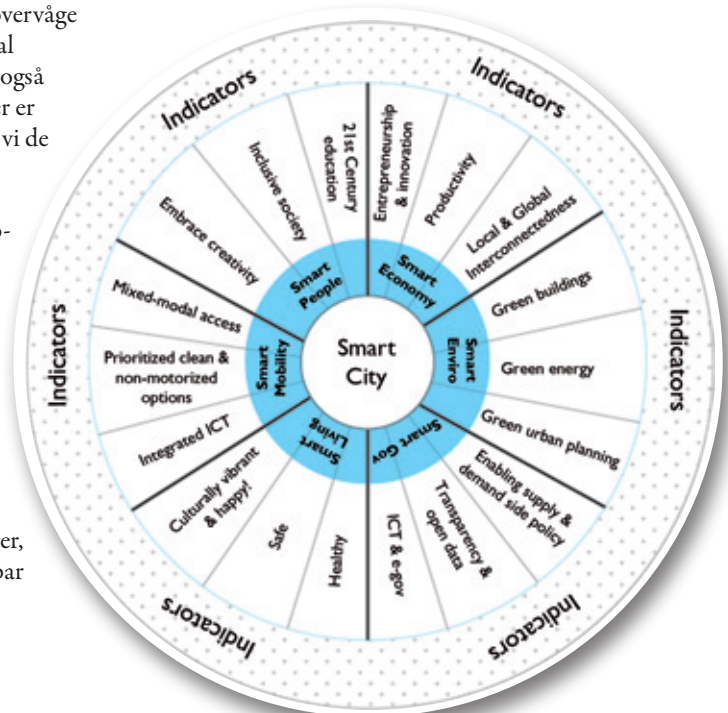
Regnvandet er af så betydelig værdi, at det er det rene vandspild at bruge paraply, medmindre man anvender hosstående patent, der, som man ser, både opsamler vandet og virker som sikker cigarslukker og behagelig foddouche. Apparatet er nemt at føre med sig, og så har det også den store fordel, at man aldrig glemmer sin paraply.

Storm P., 1933

© Storm P. Museet

Smart City Wheel, 2012

© Boyd Cohen

PROGRAM

RET TIL ÆNDRINGER FORBEHOLDES

TORS DAG DEN 26. SEPTEMBER

10.00 **Mødet åbnes** i Det Kgl. Danske Musikkonservatorium (det tidligere Radiohus)
Velkomst ved

- * *Bestyrelsesformand Maj Green, Dansk Byplanlaboratorium, og*
- * *Borgmester Jørgen Glenthøj, Frederiksberg Kommune*

Smart planlægning – hvad er det for en størrelse?

Hvordan opstod smart by begrebet, hvad har det udviklet sig til, og hvad bringer fremtiden? Nogle hovedtræk belyses med konkrete cases: Asiens topstyrede smarte byer, USA's markedsdrevne og EU's forsøg på at balancere mellem de to. Hvordan bruges begrebet i dansk planlægning, og hvad er perspektiverne?

- * *Lektor, ph.d. Martin Brynskov, Aarhus Universitet, AU Smart Cities*

Steps to a Smarter City

Foredraget holdes på engelsk

På den lange rejse mod smartere byer er planlægningen helt central, men skal gentænkes. Vi må øve os i at definere udfordringerne mere præcist, stille de relevante spørgsmål og vælge de bedst egnede redskaber. Hvilke initiativer skal vi sætte i værk, og hvilke faktorer er afgørende for deres levedygtighed og timing? Hvordan kan smart planlægning blive en selvforstærkende proces?

- * *Executive Architect Rick Robinson, IBM*

11.15 Pause

11.45 **Fagre, nye digitale verden**

Hvordan ser min egen digitale hverdag ud?
Og hvad venter lige om hjørnet?

- * *Co-Founder Preben Mejer, Innovation Lab*

Paneldebat: Smart planlægning – muligheder og udfordringer set fra min stol

- * *Borgmester Steen Christiansen, Albertslund Kommune*
- * *Kommunaldirektør Mikael Jentsch, Frederikshavn Kommune*
- * *Adm. direktør Peter Rathje, ProjectZero, Sønderborg*
- * *Co-Founder Preben Mejer, Innovation Lab*

12.45 Pause – transport til frokost- og delmødesteder

14.00- **Delmøder og Markedsplads**

16.30 *(se side 4-7)*

19.00- Aftenarrangement i Radisson Blu Falconer

01.00 Byplanprisen 2013, middag, underholdning, musik/dans

FREDAG DEN 27. SEPTEMBER

09.00 **Byplanmødet genoptages**

på Frederiksberg Rådhus

09.05- **Stedsans i en digital verden**

09.35 Hvad gør steder ved mennesker, og hvad gør mennesker ved steder?

- * *Adm. direktør Thomas Martinsen og*
- * *Projektchef Mette Mechlenborg, Dansk Bygningsarv*

10.00 **Udflugter** *(se side 8-13)* afgang fra Frederiksberg Rådhus

15.30 **Fælles afslutning** på Frederiksberg Rådhus

- * *Bestyrelsesformand Maj Green, Dansk Byplanlaboratorium*

16.00 Byplanmødet slutter

KONCERTSALEN I DET. KGL. DANSKE MUSIKKONSERVATORIUM
HER HOLDES BYPLANMØDETS HOVEDFOREDRAG TORS DAG FORMIDDAG

DELMØDER (A-H) OG MARKEDSPLADS (M)

TORS DAG DEN 26. SEPTEMBER KL. 14.00-16.30

Frokost og delmøder afholdes i centralt beliggende lokaler på Frederiksberg. Af hensyn til lokal størrelser mv. er der loft over deltagerantallet på de enkelte delmøder.

Det er kun muligt at deltage i et af de anførte delmøder A-H – eller i Markedspladsen M på Frederiksberg Rådhus (se side 6-7). Angiv venligst ønsker om delmøde og/eller

Markedsplads på tilmeldingen i **prioriteret rækkefølge**. Ønskerne efterkommes i den rækkefølge, tilmelding modtages (først til mølle).

Der tages forbehold for ændringer i de anførte delmøder og Markedspladsen.

A Byledelse, strategi og netværk

Smarte byer er ikke kun baseret på teknologi, men også på smart byledelse. Byer skaber ikke sig selv. De udvikles gennem politiske valg. Siden 1990'erne er vilkårene for byledelse forandret. Hvad er det for en virkelighed, der møder det politiske liv i dag? Hvordan kan man bruge strategier og netværk til at nå sine mål? Hvilke politiske ledelsesroller er i spil, og hvordan kan den politiske ledelse styrkes? Og hvilke roller kan man tage som planlægger og leder?

Delmødet er et refleksionsrum med både oplæg og diskussion i mindre grupper. Hør om byledelse, strategi og netværk i forskningsprojektet *Politisk ledelse af bytransformation*, og om Albertslund Kommunes mangeårige erfaring med strategisk samarbejde om byens udvikling i både lokal og regional sammenhæng. Oplæg ved:

- * *Erhvervsforsker Peter Andreas Norn, Realdania By/CBS*
- * *Borgmester Steen Christiansen, Albertslund Kommune og formand for KKR Hovedstaden*

Mødeleder: *Maj Green, formand for Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og vicedirektør i Gladsaxe Kommune*

B Fremtidens smarte omgivelser

Hvordan kan byerne være fleksible og imødegå de skiftende behov omkring urbanisering og mobilitet fra borgere, politikere og brugere? Således at der kan skabes rum for at livet i byen kan udfolde sig på en ressource-, sundheds- og miljømæssig smart måde. Teknologien kan hjælpe os – fx. siger intelligente affaldskurve selv til, når de skal tømmes, cyklistier kommer hurtigere frem på fremtidens smarte supercykelstier og bilister får besked om ledige parkeringspladser på mobilen. På delmødet hører vi om mulige smarte løsninger og diskuterer udfordringerne. Oplæg ved:

- * *Salgs- og marketingdirektør, Ph.d. René Tristan Lydiksen, Veksø A/S*
- * *Chefkonsulent Filip Zibrandtsen, Realdania By og medlem af Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse*

Mødeleder: *NN fra Dansk Byplanlaboratorium.*

C Telemedicin og tryghed

Hjemmesygeplejersker, der tager foto af sår med mobiltelefon og sender billeder til sår-lægen på hospitalet. Udskrevne hjertepatienter, der måler blodtryk, puls og vægt derhjemme med telemedicinsk udstyr. Der er efterhånden flere gode eksempler på telemedicin og smarte velfærdsløsninger designet til folk, der bor i områder med langt til lægen, sundhedscentret og sygehuset, mens andre patienter helt kan undgå indlæggelse.

På delmødet diskuterer vi fremtidsperspektiverne, der kunne tyde på, at meget kan foregå decentralt. Og befolkningens opfattelse af tryghed – både på sundhedsområdet, men også andre velfærdsområder som fx nærhed til politistationen.

Oplæg ved:

- * *Centerleder Britta Ravn, Center for Telemedicin, Region Midtjylland*
- * *Forskningschef Anders Hede, Trygfonden*

Mødeleder: *Lars Vildbrad, medlem af Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og vicedirektør i Region Midtjylland*

D What if?

Alt det, der tidligere foregik i den fysiske verden med 'håndtag' til at skrue op og ned på elværket, gasværket eller vandværket er nu online. Det er smart og sparer bl.a. en masse vedligeholdelse, men åbner samtidig for en masse risici. Men online-systemer kan kollapse ved hackerangreb og systemfejl.

Delmødet præsenterer en række *what if-scenarier*, som rejser spørgsmål om kommuners og forsyningsselskabers ansvar og omkostninger forbundet med at sikre systemerne. Desuden diskuterer vi behovet for dialog og tillid på tværs af forsyningsvirksomheder og kommuner – hvorfor det er vigtigt at dele viden og erfaringer om angreb på vejen hen imod et forbedret varslingsystem. Oplæg ved:

- * *Security Industry Leader Kim Aarenstrup, IBM Security*
- * *Branchechef for Intelligent Energi, Morten Trolle, Dansk Energi*

Mødeleder: *Peter Vergo, medlem af Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og souschef i Vordingborg Kommune*

E Vandet og det grønne

Arrangeres i samarbejde med Foreningen Bæredygtige Byer og Bygninger

Klimatilpasning er på dagsordenen. Alle kommuner skal forholde sig til det, og store investeringer står for døren, hvis vi skal tage hånd om de stadigt større nedbørmængder. Der er brug for nytænkning, blandt andet når det drejer sig om samarbejde mellem kommuner, forsyningselskaber og grundejere. Men også nye løsninger, hvor de store investeringer i tekniske anlæg forenes med mere kvalitet i bymiljøet.

Delmødets tre oplæg stiller skarpt på de udfordringer vi står over for, de samarbejdsmodeller som er nødvendige, og viser inspirerende danske og internationale eksempler på smarte løsninger til lokal afledning af regnvand (LAR). Oplæg ved:

- * *Professor Marina Bergen Jensen, Skov & Landskab, Københavns Universitet*
- * *Direktør Torben Gade, GBL*
- * *Direktør Søren Able Hansen, Boligselskabet ØsterBO*

Mødeleder: *Lene Krogh, medlem af Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og projektleder i Horsens Kommune*

HARRESTRUP Å (ANIMATION)

F Solenergi er smart

..men ser det smart ud? Der er få eksempler på solceller og solvarmere, der er godt integrerede i de bygninger, de sidder på. Opgaven er særligt svær, når det handler om bevaringsværdige bygninger. Københavns Kommune modtager mange henvendelser om opsætning af solceller og har derfor udarbejdet både retningslinier og folder. I den bevaringsværdige ejendom Søpassagen bor landets første CO₂-neutrale andelsboligforening. På taget af ejendommen er der installeret solceller, der dækker ejendommens fælles elforbrug. På delmødet diskuterer vi afvejning af hensyn om klimatilpasning og bæredygtighed overfor æstetik og arkitektur: risikerer vi med skrappe krav at tage modet fra husejere, der gerne vil gøre miljøet en tjeneste? Oplæg ved:

- * *Arkitekt Maria M. L. Nielsen, Center for Bydesign, Københavns Kommune*
- * *Bestyrelsesformand Andreas Madsen, AB Søpassagen*

Mødeleder: *Christian Lützen, medlem af Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og afdelingschef i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter*

G Smart specialisering – fra landbrug til videnstunge erhverv

I 2050 kan det åbne land blive stedet, hvor videnstunge erhvervsvirksomheder med højtuddannet arbejdskraft producerer både fødevarer, energi og produkter til medicinalindustrien. Sådan lyder scenariet i rapporten *2050 Det blir et yndigt land*. Samtidig bliver det, der kaldes *Intelligent Specialisering* en forudsætning for, at kommuner og regioner kan søge EU's strukturfonde i den nye planperiode. Det indebærer, at man vil tage udgangspunkt i en grundig analyse af et områdes styrkepositioner.

På delmødet diskuterer vi, hvad der skal til, for at de nye typer erhverv kan lokalisere sig i landområderne. Du får også indblik i den specialiseringsanalyse, som Region Midtjylland har fået foretaget på vegne af regionens netværk af aktører på fødevarerområdet. Oplæg ved:

- * *Afdelingschef Erik Sejersen, Regional Udvikling, Region Midtjylland*
- * *Professor Lene Lange, Aalborg Universitet*

Mødeleder: *Mai-Britt Helle Jensen, næstformand for Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og afdelingsleder i Faaborg-Midtfyn Kommune*

H Hvad sker der internationalt på Smart City fronten – tre eksempler til inspiration

Delmødet foregår på engelsk

Almere (190.000 indb.) er en new town med planer om at fordoble det nuværende indbyggertal. Derfor bruges data til at tilrettelægge byudviklingen, samt til at forbedre det politiske beslutningsgrundlag og udnyttelsen af kommunens ressourcer til service overfor borgerne.

Bristol (430.000 indb.) vil løfte en ambitiøs bæredygtighedsdagsorden, hvor CO₂-udslippet skal være reduceret med 40% i 2020. Projektet Bristol Green Digital City kombinerer indsats omkring smart energi, smart transport og udvidelse af byens open data-portal.

Malmö (300.000 indb.) har længe arbejdet med bæredygtighedsindsatser – både på miljø-, transport- og boligområdet.

I Malmö er Smart City – med al respekt – bare et lag mere ovenpå den eksisterende og vedholdende indsats.

På delmødet får du indsigt i potentialer og problemer med det praktiske arbejde med Smart Citybegrebet. Oplæg ved:

- * *Head of Research and Statistics Gerhard Dekker, Gemeende Almere, Holland*
- * *Future City Coordinator Lorraine Hudson, Bristol City Council, England*
- * *Stadsbyggnadsdirektör Christer Larsson, Malmö Stad, Sverige*

Mødeleder: *Thorikild Ærø, næstformand for Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og direktør i Statens Byggeforskningsinstitut SBI, Aalborg Universitet*

M Markedsplads – gå efter det, der interesserer dig blandt eksemplerne på smart planlægning og IKT i Danmark

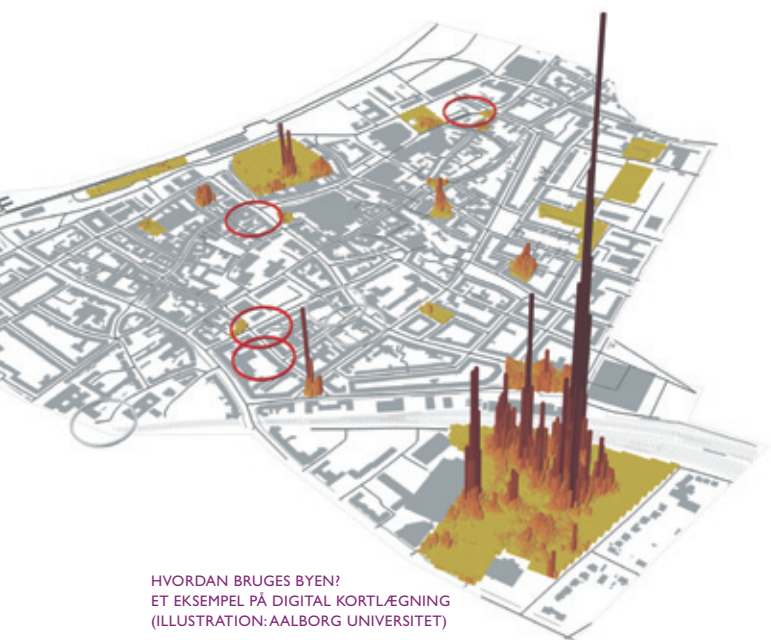
Markedspladsen finder sted kl. 14-16.30 på Frederiksberg Rådhus. Her kan du sammensætte dit eget program og frit veksle mellem at

- overvære et eller flere **oplæg** i Festsalen
- besøge en række bemandende **stande** i Rådhushallen
- netværke i NetCaféen

Der tages forbehold for ændringer i de anførte stande og oplæg.

MARKEDSPADS PÅ DANSK BYPLANLABORATORIUMS "PLANMESSE 2012"

HVORDAN BRUGES BYEN?
ET EKSEMPEL PÅ DIGITAL KORTLÆGNING
(ILLUSTRATION: AALBORG UNIVERSITET)

OPLÆG I FESTALEN

Kl. 14-16.30 holdes der oplæg om de nedennævnte temaer. Hvert oplæg varer ca. en halv time, inklusive tid til uddybende spørgsmål. Imellem oplæggene er indlagt pauser med mulighed for at besøge standene i Rådhushallen og/eller NetCaféen.

Københavns open dataportal

København og andre byer står over for komplekse udfordringer for at sikre fortsat vækst og livskvalitet. Der er behov for nye innovative løsninger på tværs af alle byens services. Derfor inddrager byen sine borgere, brugere, erhvervsliv og vidensinstitutioner, som en aktiv del af de processer, som skaber nye smarte byløsninger. En forudsætning er brug af de data, som byen genererer til at skabe intelligente, ressourceoptimerede og energieffektive løsninger. Hvad er potentialerne for at bruge såkaldte big data i byudviklingen, og den dataportal, som Københavns Kommune er i færd med at skabe? Oplæg ved:

* *Kontorchef Claus Bjørn Billehøj, Økonomiforvaltningen, Københavns Kommune*

Mødeleder: *Anne Skovbro, medlem af Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og direktør i Økonomiforvaltningen, Københavns Kommune*

Flere ting på en gang, det er smart

På Frederiksberg ønsker vi at skabe merværdi ved at koble forskellige behov og aktiviteter sammen og have blik for, hvordan forskellige investeringer kan understøtte hinanden. Hør om byudviklingsprojektet for Nordens Plads, der handler om en revitalisering af en hel bydel. Oplæg ved:

* *By- og Miljødirektør Ulrik Winge, Frederiksberg Kommune*

Mødeleder: *Sven Koefoed-Hansen, medlem af Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og vicedirektør i Naturstyrelsen*

Borgerne bygger byen

Hver sommer opbygges der hvert år et samfund, en by, svarende til en større dansk kommune. Det er Roskilde Festival. Efter bare 14 dage er der igen en bar mark. Festivalen bygges op, og tages ned, i et tæt samarbejde med deltagerne og en masse frivillige. De er medskabende i ordets mest positive forstand. Også når det gælder om at udvikle og udnytte nye digitale muligheder. Hvad kan de danske kommuner lære af dette midlertidige samfund, den tætte relation til deltagerne og brugen af ny smart teknologi? Oplæg ved:

* *Innovationsdirektør Esben Danielsen, Roskilde Festival Orange Innovation*

Mødeleder: *Marie Louise Madsen, medlem af Dansk Byplanlaboratoriums bestyrelse og konsulent i Kommunernes Landsforening*

STANDE I RÅDHUSHALLEN

Standende er bemandet kl. 14-16.30. På de enkelte stande holdes et kort oplæg, der gentages ca. hver halve time. Efter hvert oplæg er der afsat god tid til spørgsmål og dialog med dem, der besøger standen.

Digital borgerinddragelse

“GPS-teknologien giver muligheder for stedsspecifik borgerinddragelse. Det er ikke længere nødvendigt at hive folk til borgermøde kl. 19.00, med GPS'er får de en stemme bare ved at gøre, som de plejer.” Oplæg ved:

* *Phd-studerende Anne-Marie Sanvig Knudsen, Aalborg Universitet*

Systematiseret bygningsdrift

“Der er et stort potentiale gemt i de kommunale bygninger. Ved at systematisere og kvalificere brugen af systemer til drift og service er det muligt at hæve serviceniveauet. Men ofte bliver den tilgængelige information slet ikke brugt til noget.” Oplæg ved:

* *Chefrådgiver Bent Michael Nielsen, Orbicon*

City Sense

“En funktionel og hensigtsmæssig indretning af byen forudsætter viden om, hvordan folk færdes og bruger byen. Kortlægningen af besøgstal og adfærdsmønstre kan fx omfatte hvordan folk transporterer sig rundt i byen, hvor de parkerer, og hvordan de færdes i de centrale strøgeområder.” Oplæg ved:

* *Projektchef Kristian Bransager, COWI A/S*

Digital kortlægning

“Med flere ekstreme nedbørshændelser i vente er befæstningsgraden i bymiljøer en central parameter. Med nye kortlægningsteknikker er det muligt at automatisere kortlægningen af befæstningsgrader ud fra flyfotos eller satellitbilleder og dermed udpege de områder, der har størst risiko for at blive oversvømmet.” Oplæg ved:

* *Senior Remote sensing & GIS specialist Christian Tøttrup, DHI GRAS A/S*

Hvor bor kulturnauterne og hvem interesserer sig for lokalpolitik?

“Vi kombinerer geodata med socio-økonomiske variable med det formål at blive klogere på danskerne og deres hverdag. Vi har udviklet en klassifikation med 30 typer fordelt i otte grupper, der fortæller hver deres historie om danskernes livsstil, adfærd og holdninger. Bliv klogere på dine borgeres holdning til miljø, deres motionsvaner og se, hvor din kommunes kirkegænger bor.” Oplæg ved:

* *Konsulent Jeanette Mayland Olsen, Geomatic A/S*

Den intelligente affaldskurv

“Med en solcelledrevet komprimeringsenhed kan denne affaldskurv rumme fem gange så meget affald, som en almindelig affaldskurv. Desuden siger den selv til, når den skal tømmes, og sparer derved kommunen for mange årsværk.”

Oplæg ved:

* *Salgschef Nicolai Egebjerg, Vekso A/S*

Smart Aarhus

“Hvordan gør vi fremtidens by til et godt sted at leve? Vi får mere teknologi, men færre ressourcer. I Smart Aarhus arbejder borgere og myndigheder, erhvervsliv og vidensinstitutioner sammen i en bottom-up inspireret proces om at udnytte digitale muligheder.” Oplæg ved:

* *Konsulent Line Gerstrand Knive, Smart Aarhus*

Merværdi

“Frederiksberg vil være foregangskommune og lade klimatilpasningen sætte et tydeligt grønt aftryk på byen. Vi satser på løsninger, der både kan bidrage til klimatilpasning og til bedre byliv og bykvalitet; løsninger der gør byen mere attraktiv for borgerne – eksempelvis grønne anlæg, der både har rekreativ værdi og bidrager til klimatilpasningen.” Oplæg ved:

* *Byplanchef Sara Paarup, Frederiksberg Kommune*

Københavns open dataportal

“Der er behov for ny innovative løsninger på tværs af alle byens services. Hvad er potentialerne for at bruge såkaldte big data i byudviklingen og den dataportal, som Københavns Kommune er i færd med at skabe?” Oplæg ved:

* *Kontorchef Claus Bjørn Billehøj, Københavns Kommune*

Cyklernes by

“Cykelruteplanlæggeren er integreret i Odense Kommunes nye app OdenseGuide. Det betyder at du kan finde vej til alle adresser i Odense, men også til byens mange legepladser, kultursteder, arrangementer m.v. Du kan vælge mellem korteste rute og anbefalet rute, der foretrækker cykelstier frem for veje uden cykelsti.” Oplæg ved:

* *Landskabsarkitekt Rune Bugge Jensen, Odense Kommune*

ProjectZero

“ProjectZero er visionen om at gøre hele Sønderborg-området CO₂-neutral i 2029 baseret på vækst og grønne jobs. Med en bred vifte af banebrydende initiativer blandt rådets virksomheder, institutioner, uddannelsessteder og borgere skaber vi i samarbejde vejen mod nullet.” Oplæg ved:

* *Planchef Vivian Krøll, Sønderborg Kommune*

* *Adm. direktør Peter Rathje, ProjectZero*

UDFLUGTER

FREDAG DEN 27. SEPTEMBER KL. 10.00-15.30

Efter hovedforedraget *“Stedsans i en digital verden”* fredag morgen på Frederiksberg Rådhus starter alle udflugter herfra kl. 10.00. Udflugterne er tilbage senest kl. 15.30 til byplanmødets fælles afslutning på rådhuset.

Der er loft over antallet af deltagere på de enkelte udflugter, og ønskerne efterkommes i den rækkefølge, tilmelding modtages (først til mølle). Angiv venligst ønsker om udflugt på tilmeldingsblanketten i **prioriteret rækkefølge**.

Der tages forbehold for ændringer i udflugtsprogrammerne.

SØNDERMARKSSKOLEN, FREDERIKSBERG

1 Klimabyen for fremtiden

Arrangeres i samarbejde med Frederiksberg Kommune. Udflugten er en cykeltur.

Frederiksberg skal være et bæredygtigt storbyområde, der er rustet til fremtidens klimaudfordringer. Med metroen som ryggrad for den kollektive trafik har kommunen sat ambitiøse mål for CO₂-reduktion, der opnås gennem satsning på energi-effektivisering og vedvarende energi.

På cykelturen går vi også under jorden og oplever arbejdet med at anlægge metro-cityringen, der på Frederiksberg får tre nye stationer – heraf én i *Frederiksberg bymidte*. Vi besøger desuden *KU Science* (den tidligere Landbohøjskole), hvor vi skal høre om spændende forslag til klimatilpasning, samt *Søndermarksskolen*, der bliver Frederiksberg Kommunes første ESCO-projekt.

Hvordan sikrer vi storbyen mod fremtidens klimaforandringer? Det spørger Frederiksberg Kommune udflugtens deltagere om.

COPENHAGEN BUSINESS SCHOOL, FREDERIKSBERG

2 Vidensbyen

Arrangeres i samarbejde med Frederiksberg Kommune. Udflugten er en cykeltur.

Frederiksberg har en lang historie som uddannelses- og vidensby. De centralt beliggende campusområder er tydelige i bybilledet og udgør markante omdrejningspunkter for byens rum og dynamik.

På cykelturen følger vi Frederiksbergs grønne forbindelse *Den Grønne Sti*. Den er anlagt som en kombineret cykel- og gangsti, der bl.a. skaber forbindelse mellem campusområderne. Vi skal besøge *Diakonissestiftelsen*, der er en traditionsrig institution under omdannelse. Vi besøger også *KU Science* (tidligere Landbohøjskole) og *CBS* (Copenhagen Business School), hvor vi hører om udviklingsplanerne og ser i praksis, hvordan man som kommune kan arbejde med et byintegreret campus.

Hvordan arbejder vi bedst med at skabe et byintegreret campus? Det spørger Frederiksberg Kommune udflugtens deltagere om.

FREDERIKSBERG HAVE OG SLOT

3 Destination i Hovedstaden

Arrangeres i samarbejde med Frederiksberg Kommune. Udflugten er en byvandring.

De grønne og karakterfulde bymiljøer på Frederiksberg bidrager til et mangfoldigt byliv. Den identitet skal fastholdes i arbejdet med at udvikle Frederiksberg som destination i hovedstaden.

Byvandringen går gennem den historiske *Frederiksberg Have* – en grøn oase, der fungerer som et rekreativt parkområde, med plads til både leg, motion og afslapning. Herfra går vi til *Zoologisk Have*, hvor vi skal se dyrenes smarte nye boliger. Udflugten afsluttes på *Frederiksberg Allé*, hvor arbejdet med den fremtidige metrostation er igang.

Hvordan omdanner vi Frederiksberg Allé, så den bibeholder sin charme? Det spørger Frederiksberg Kommune udflugtens deltagere om.

NYE BOLIGER OG ERHVERV I FLINTHOLM-KVARTERET, FREDERIKSBERG

NYT ISBJØRNEANLÆG I ZOO, FREDERIKSBERG

4 Livskvalitet i hverdagen

Arrangeres i samarbejde med Frederiksberg Kommune. Udflugten indgår byvandring samt transport med metro og bus.

Frederiksberg skal være et levende byområde, der understøtter borgernes livskvalitet. Attraktive boliger i levende kvarterer og nærhed til offentlig service udgør gode rammer for hverdagslivet i byen.

På byvandringen besøger vi *Flintholm-kvarteret*, Frederiksbergs nye bydel, der rummer både erhverv, boliger og kulturtilbud. Bydelen er forsynet med både S-tog og metro og der arbejdes med nye byrum og forbindelser i området. Vi besøger også *Porcelenshaven*, den tidligere Kgl. Porcelænsfabrik, som nu rummer attraktive boliger. Til sidst skal vi se det gamle *svømmehalskvarter*, hvor vi vil opleve et byfornyset kvarter med både renoverede og oprindelige gårdanlæg.

Hvordan sikrer vi, at vores byrum indrettes socialt bæredygtigt? Det spørger Frederiksberg Kommune udflugtens deltagere om.

5 Smart byomdannelse i forstaden

Arrangeres i samarbejde med Albertslund Kommune

Albertslundkonceptet kombinerer energi- og omkostningseffektiv teknologi, forbedret indeklima og rationelle byggetoder. Det har været vigtigt at finde løsninger, som beboerne kan bakke op om, og som sikrer, at boligerne bliver tidssvarende. På udflugten skal vi opleve Alberslundkonceptet i praksis og besøge *Albertslund Syd*, hvor 1/3 af de 2200 boliger nu er renoverede. Vi møder nogle af beboerne og hører, hvordan det er at bo der. Vi skal også se den nye Albertslund-lampe, der afløser den gamle – alle kommunens lysarmaturer skal udskiftes, så de bliver mere smarte og kan styres fra rådhuset.

RENOVEREDE BOLIGER I ALBERTSLUND SYD

BÆREDYGTIGE BOLIGBEBYGGELSER
I EGEDAL OG STENLØSE

6 Bæredygtigt byggeri

Arrangeres i samarbejde med Egedal Kommune

Egedal Kommune har længe planlagt for bæredygtigt byggeri. Vi besøger bydelen *Stenløse Syd*, der fuldt udbygget vil rumme 800 boliger med både klyngehuse, parcelhuse, rækkehuse og etageboliger. Hele bebyggelsen opføres som lavenergibebyggelse og er et af landets største, samlede lavenergiboligområder. Kommunen har netop færdiggjort en lokalplan for en biobaseret varmecentral. Vi besøger desuden *Egedal byudviklingsområde* ved Egedal Station. Her er der opført et supermarked i lavenergiklasse 2015 med solceller på taget, og kommunen er i gang med at opføre et byggeri, der kombinerer et rådhus og sundhedshus med plejeboliger og ældreegnede boliger i bygningsklasse 2020.

7 Bæredygtig forstad – hele vejen rundt

Arrangeres i samarbejde med Hvidovre Kommune

Hvidovre Kommune arbejder med at revitalisere forstaden og den kulturhistorie som området ligger inde med, som et produkt af velfærdstatens udvikling. Vi besøger *Avedøre Holme*, som i 60'erne blev udlagt som et område til tung, forurenende industri. Kommunen vil gerne ændre områdets anvendelse, og grundejerforeningen arbejder på at få en grønnere profil. Senere besøger vi *Avedøre Stationsby*, hvor vi skal nyde udsigten fra taget af *Store Hus*, der er energirenoveret med solenergianlæg på gavlen og taget. Til sidst besøger vi *Avedørelejren*, hvor de tidligere kasernebygninger er omdannet til et moderne byområde med boliger, kreative erhverv og kulturinstitutioner.

SOLENERGIANLÆG PÅ STORE HUS

KLIMAKVARTERET SKT. KJELDS (ANIMATION)

BYOMDANNELSE I AVEDØRELEJREN

8 Blå og grønne løsninger

Arrangeres i samarbejde med Københavns Kommune

Udflugten er en introduktion til, hvordan man kan arbejde med at realisere grønne og blå løsninger i lyset af klimatilpassningsudfordringen. Vi hører om Københavns Kommunes klimatilpassningsplan og skybrudsplan – og besøger tre forskellige projekter:

Ågenopretningsprojekt *Harrestrup Å*, der skaber gode naturbetingelser og oplevelser for borgerne langs parkstrøget, som afgrænser kommunen mod vest. Dernæst besøger vi *Skt. Annæ Plads* i indre by, der skal omdannes til et smukt grønt byrum, hvor der også etableres lokal regnvandshåndtering. Udflugten afsluttes i klimakvarteret *Skt. Kjelds* på Østerbro, hvor vi hører om planerne for *Tåsinge Plads*, *Skt. Kjelds Plads* og *Bryggervangen*.

GENOPRETNING AF HARRESTRUP Å (ANIMATION)

HAVNEBADET PÅ ISLANDS BRYGGE

9 Smart Hovedstad

Arrangeres i samarbejde med Københavns Kommune

På udflugten skal vi opleve eksempler på smarte løsninger i hovedstadsområdet. Vi starter med at se IBMs udstilling 'Smarter City Challenge'. Derefter besøger vi Københavns Universitets *Green Lighthouse*, Danmarks første offentlige CO₂-neutrale bygning. Ved havnebadet på *Islands Brygge*

hører vi fortællingen om havnebadets tilblivelse og brug af smart teknologi. Sidst besøger vi *Dansk Design Center*, der tilbyder programmører gratis undervisningsforløb i at bruge kommunens 'Big Data' til at udvikle smarte løsninger.

10 Smart City = Cykelby

Arrangeres i samarbejde med Københavns Kommune
Udflugten er en cykeltur

Vi kører ad *Den grønne cykelrute* og hører om samarbejdet mellem Frederiksberg og Københavns Kommune. De grønne ruter er et højklasset cykelprojekt, der skaber en lang sammenhængende cykelsti igennem grønne omgivelser. Vi kører ad *Nørrebrogade* og oplever Etape I, der er etableret med brede cykelstier og fortove og snakker om udfordringer og potentialer for at skabe bedre cykelforhold og handelsliv på trafikerede strækninger. Dernæst kører vi til *Nyhavn* og ser den nye bro, der vil gøre det nemmere at komme fra Østerbro til Christianshavn og Amager. Desuden kører vi ad *Østerbrogade* og hører om kommunens arbejde med at skabe intelligente grønne bølger, hvor både busser og cyklister prioriteres.

BREDERE CYKELSTIER OG FORTOVE PÅ NØRREBROGADE

11 Vidensbyen – netværksledelse i praksis

Arrangeres i samarbejde med Lyngby-Taarbæk Kommune

Hvordan kan campus, by og erhvervsliv blive bundet bedre sammen? Netop dette arbejder man på i Lyngby-Taarbæk Vidensby, som er en forening, der tæller aktører fra kommune, forsknings- og uddannelsesinstitutioner, almen boligsektor og erhvervsliv. På udflugten ser vi på potentialerne og undervejs møder vi flere af vidensbyens aktører, der fortæller om samarbejdet og byudviklingen. På en byvandring i *Kgs. Lyngby* skal vi se og høre om områdets fortætning gennem årene. Desuden besøger vi *DTU* og forskerparken *Scion DTU*, hvor Vidensbyens sekretariat bor. Turen afsluttes med besøg hos virksomheden *Haldor Topsøe*.

BYFORTÆTNING I KGS. LYNGBY (ANIMATION)

12 Regnvand som driver

Arrangeres i samarbejde med Roskilde Kommune *Du kan vælge mellem at deltage i udflugten på cykel (12.A)* *eller med bus (12.B)*

Vi besøger byudviklingsområdet *MUSICON* med den prisvindende *Rabalderpark*, hvor skaterne har mulighed for at boltre sig i regnvandskanaler og regnvandsbassiner, når ikke de er fyldt med regnvand. Ved vandkanten er der anlagt en oplevelsessti med beplantning, fitnessredskaber, trampoliner,

siddemøbler og hængekøjer. Senere besøger vi *DTU Risø Campus*, hvor vi hører om planer for en ny cleantech-forskerpark med mange vidensarbejdspladser og sammenhængen med Det gamle Risø. Endelig besøger vi den nyere *Trekronerbydel*, hvor der er arbejdet med storskala-afledning af regnvand. Her ser vi på terræntilpasning og render til vandafledning i bydelen med alternative boformer, universitet, skole og kulturinstitutioner.

RABALDERPARKEN I MUSICON

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Byplanmødets hovedforedrag torsdag formiddag finder sted i Koncertsalen i Det Kgl. Danske Musikkonservatorium (det tidligere Radiohus), Julius Thomsens Gade 1, 1974 Frederiksberg C.

Frokost og delmøder torsdag finder sted her og i andre centralt beliggende lokaler på Frederiksberg.

Middag og aftenarrangement torsdag finder sted på Radisson Blu Falconer, Falkoner Allé 9, 2000 Frederiksberg.

Hovedforedraget fredag morgen samt mødets fælles afslutning fredag eftermiddag finder sted på Frederiksberg Rådhus.

TILMELDING OG BETALING

Tilmelding til Det 63. danske Byplanmøde foretages online på vores hjemmeside www.byplanlab.dk/byplanmodet.

Tilmelding skal være Dansk Byplanlaboratorium i hænde **senest mandag**

den 5. august 2013. Bekræftelse og faktura fremsendes, når tilmelding er modtaget i Byplanlaboratoriet.

Ved afbud efter tilmeldingsfristen den 5. august og til og med onsdag den 11. september 2013 betales et gebyr på kr. 500. Ved afbud efter den 11. september betales **den fulde deltagerafgift**.

Der er loft over deltagerantallet, og det kan blive nødvendigt at prioritere tilmeldingerne efter modtagelsesdato. I givet fald oprettes en venteliste.

DELTAGERAFGIFT

Prisen pr. deltager fra kommuner, regioner og andre, der yder fuldt tilskud til Dansk Byplanlaboratorium i 2013 er **kr. 5.275,-**. Der ydes rabat til studerende og arbejdsløse. For alle andre er deltagerafgiften **kr. 7.050,-**.

Afgiften inkluderer måltider med drikkevarer, udflugter og deltagermateriale – herunder BYPLANNYT's septembernummer. Overnatning er **ikke inkluderet** i deltagerafgiften (se herunder).

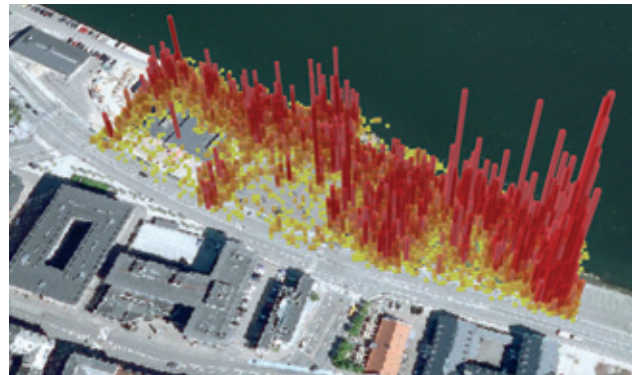
OVERNATNING

HRG Nordic står for formidling af hotelværelser i forbindelse med byplanmødet.

Reservation af overnatning foretages online via link til HRG Nordic på www.byplanlab.dk/byplanmodet. Her findes oplysninger om hotellernes beliggenhed, priser, betingelser for betaling m.v.

Reservation skal være HRG Nordic i hænde **senest mandag den 5. august 2013**. Reservationer sker i den rækkefølge de modtages. Bekræftelse og faktura fremsendes fra og betales til HRG Nordic.

Yderligere information om overnatning kan fås ved henvendelse direkte til HRG Nordic: Mie Eriksen, tlf. 70 80 82 30, e-mail: mie.eriksen@hrgworldwide.com

FRA DB-KURSET "DEN PROGRAMMERBARE BY" (2012)
(ILLUSTRATION: AALBORG UNIVERSITET)

KLATRETÅRN I AKSEL MØLLERS HAVE, FREDERIKSBERG

Dansk Byplanlaboratorium er en selvejende, uafhængig institution, hvis formål er at fremme by- og landskabsplanlægning i Danmark.

Programmet er udsendt af Dansk Byplanlaboratorium juni 2013
 Tilrettelæggelse: Henrik Witthøft (ansv.) og Christian Broen
 Layout: Mark Gry Christiansen og Henrik Witthøft
 Tryk: Handy-Print A/S, Skive

Fotos er venligst stillet til rådighed af:
 Frederiksberg Kommune: for- og bagside, side 8, 9 (øverst og nederst t.v.) og 15
 Albertslund Kommune: side 10 (øverst)
 Egedal Kommune: side 10 (midt og nederst)
 Hvidovre Kommune: side 11 (øverst og midt)
 Københavns Kommune: side 5, 11 (nederst) og 12
 Lyngby-Taarbæk Kommune: side 13 (øverst)
 Roskilde Kommune: side 13 (nederst)
 Aalborg Universitet: side 6 (nederst)
 Dansk Byplanlaboratorium: side 6 (øverst) og 14
 Vilhelm Lauritzen Arkitekter/Jens Lindhe: side 3
 ZOO/Henrik Sørensen: side 9 (øverst t.h.)

DANSK BYPLANLABORATORIUM
NØRREGADE 36
1165 KØBENHAVN K
TLF. 33 13 72 81
FAX 33 14 34 35
DB@BYPLANLAB.DK
WWW.BYPLANLAB.DK

dansk byplan
laboratorium